

Aino

TAIDETEOS

Mainos: Me Naiset –lehti

1995, lehti-ilmoitus: hasan & partners

kuva: Markku Lähdesmäki

TEHTÄVÄ (KU ja ÄI)

Kalevala ja mainosmaailma – tee mainos/vastamainos

Me Naiset -lehden mainoskuva on rakennettu Gallen-Kallelan Aino-triptyykin keskiosan tapaan. Kalevalan aiheet ovat Suomessa osa kansallista kuvastoa, jota hyödynnetään taiteen lisäksi mm. mainoksissa ja liike-elämässä. Mieti, mitä Kalevalaan liittyvää on nykypäivän sanastossa, tuotemerkeissä, mainoksissa tai nimissä. Millaisia tuotteita sinun mielestäsi voisi mainostaa Kalevalasta innoituksen saaneilla mainoksilla?

► Tee jostakin tuotteesta, palvelusta tai tapahtumasta mainos, jossa käytetään hyväksi kalevalaista kulttuuriperintöämme. Voit käyttää pohjana kuvaa taiteilijan tekemästä Kalevala-maalauksesta, josta muokkaat mainoksen. Yhtä hyvin voit ottaa Kalevalasta jonkin tapahtuman tai henkilön, jonka kautta luot siihen viittaavan mainoksen käyttäen täysin omaa kuvakieltä.

► Tee vastamainos kuten edellä.

Tiedätkö mikä on vastamainos? Luonto-Liitto ja Voima-lehti ovat järjestäneet jo kolmena vuonna Mainoskupla-vastamainoskilpailun. Voit käydä katsomassa vuoden 2008 Mainoskupla-kilpailun tulokset kilpailun verkkosivuilta, <http://www.mainoskupla.fi>.

Esimerkki vastamainoksesta, Dove Evolution Parody

YouTube: <http://www.youtube.com/watch?v=7-kSZsvBY-A&feature=related>.

TEHTÄVÄ (ÄI)

Markkinoiden mahtavin sampo – suunnittele kalevalainen brändi

Kalevala näkyy edelleen suomalaisissa nimissä. Monet ihmiset, vakuutusyhtiöt, pankit, kaupunginosat, kadut ja tuotteet on nimetty Kalevalasta peräisin olevilla nimillä.

► Miettikää, mitä Kalevalasta peräisin olevia ihmisten, paikkojen, yritysten ja tuotteiden nimiä tiedätte.

► Suunnitelkaa ulkomaan markkinoille tuote, jonka markkinointi ja mainonta ammentavat Kalevalasta. Kuvailkaa, mikä tuote on, antakaa sille Kalevalaan viittaava nimi ja tehkää tuotteelle mainos, jossa käytätte tehokeinona Kalevalan maailmaa.

Lisätietoa:

- Kalevalaa nyky-Suomessa SKS:n sivuilla: <http://www.finlit.fi/kalevala/index.php?m=10&s=90&l=1>

TAIDETEOS

Mauri Kunnas: Koiramainen mukaelma
Akseli Gallen-Kallelan Aino-triptyykistä

1992, Koirien Kalevala, Otava

kuva: skannattu kirjasta, Kuvataiteen keskusarkisto

TAIDETEOS

Akseli Gallen-Kallela: Aallottaret

1909, öljymaalauk, 53,5 x 73 cm

Ateneumin taidemuseo

kuva: Kuvataiteen keskusarkisto / Janne Mäkinen

TEHTÄVÄ (KU)

Värileikkejä Vellamon neitojen kanssa – maalaus

- ▶ Tarkastele Gallen-Kallelan *Aallottaret* -teosta ja astu siihen ikään kuin sisään. Millaisia ääniä kuuluu? Miltä ilma haisee? Millaisia makuja kielelläsi tuntuu? Miltä näyttää kun katsot pidemmälle, sinne mitä kuvassa ei näy? Kerro mitä taideteoksessa mielestäsi tapahtuu.
- ▶ Millaisia omaan elämäsi liittyviä muistoja sinulle tulee mieleen katsoessasi Gallen-Kallelan *Aallottaret* -teosta? Tee asiasta joko kuvallisia tai kirjallisia muistiinpanoja.

Hylättyään Väinämöisen kosinnan Aino menee meren rantaan, jossa hän näkee kolme Vellamon neitoa kylpemässä. Aino astuu veteen näiden luonnotarten seuraan ja hukkuu..

*”Aamulla ani varahin
katsoi tuonne niemen päähän:
kolme oli neittä niemen päässä...
ne on merta kylpemässä!
Aino neiti neljänneksi,
vitsan varpa viienneksi!”*
(Kalevala 4. luku rivit 303 – 308)

Dekoratiivinen eli koristeellinen *Aallottaret* -teos on Gallen-Kallelan tuotannossa poikkeavan oloinen, mutta sitä voidaan selittää tuona aikana nousseella vahvalla taiteellisella murroksella. Gallen-Kallela kohtasi Pariisissa vuonna 1908 ristiriitaisen ilmapiirin, joka innosti hänet toinen toistaan rohkeampiin väritutkielmiin. Gallen-Kallela on tässä teoksessa siirtynyt symbolismin sävyttämästä kansallisromantiikasta kohti ilmaisuvoimaista, ekspressiivistä realismia, ja väri on noussut päärooliin.

Gallen-Kallela kuvaili suunnitteilla olevaa *Aallottaret* -teostaan kirjeessään Johannes Öhqvistille: *”viisi alastonta tyttöä virmasti uimassa sisäjärven vedessä, jossa on kultahiikkaa pohjalla ja taivaan sininen kimmellys pinnalla, kokonaan keltaista ja sinistä – ei muuta.”* [lähde : Maalarin kolmisointu <http://www.gallen-kallela.fi/kolmisointu/pdf/kolmisointu.pdf>]

Tässä *Aallottaret* -teoksen luonnoksessa väriasteikko pohjautuu murretun ruskean ja vaalean sinisen vuoropuheluun.

- ▶ Millainen tunnelma *Aallottaret* -maalauksessa on? Kokeile kuvankäsittelyohjelmalla, miten tunnelma muuttuu jos a) värejä vaihdetaan, b) rajausta muutetaan tai c) sommittelua muutetaan. Voit tehdä kokeilut myös leikkelemällä ja maalaamalla kuvasta otettuja tulosteita.
- ▶ Maalaa aiemmin miettimäsi oma muisto teokseksi. Mieti millaisella värimaailmalla saisit muiston tunnelman tuotua esiin. Pohdi jälkeinpäin muuttuivatko ajatuksesi *Aallottaret* -teoksesta oman kuvan tekemisen myötä.

TEHTÄVÄ (KU)Veden väreilyä – ympäristötaidetta luonnossa

- ▶ Tarkastelkaa *Aallottaret* -teoksen veden pintaa. Millaisia koristeellisia kuvioita Gallen-Kallelan maalaama veden pinta muodostaa? Miltä tällainen vesi tuntuu uudessa?
- ▶ Tehkää retki järven/joen/meren/veden rannalle. Tuntekaa tuuli, haistakaa tuoksujä, etsikää Vellamon neitojen kuohujen jäänteitä.
- ▶ Tarkastelkaa veden pintaa. Miten se toistaa ympäristön värejä, millaisia kuvioita veden väreily saa pintaan aikaan, miten kuviot muuttuvat? Jos vesialue on lähellä, siellä kannattaa käydä useammankin kerran erilaisissa sää- ja valaistusolosuhteissa.
- ▶ Rakentakaa rannalle hiekasta, oksista, kivistä tai mistä tahansa paikalla olevasta materiaalista veden pinnassa näkemiänne kuvioita. Tyyllitelkää ja yksinkertaistakaa.

TEHTÄVÄ (ÄI)Aaltojen neitoja – maalausten tulkintaa runojen avulla

- ▶ 1. Katsokaa Sjöstrandin ja Edelfeltin Ainoja sekä Gallen-Kallelan *Aallottaria*. Lukekaa sitten Ainon tarinan ja Kalevalan [neljännen runon](#) rivit 298-338. Saatteko selville, keitä ovat maalausten henkilöt?

[Linkki Kalevalaan SKS:n sivuille: <http://www.finlit.fi/kalevala/index.php?m=1&s=70&l=1>]

- ▶ 2. Eino Leinon Helkavirsiä-runokokoelmassa on runo *Merenkylpijä-neidot*. Merenkylpijä-neidot ovat kolme Hiiden neittä, jotka tulevat illalla kylpemään Vienan virrassa ja lentävät aamulla pois. Yhtenä yönä Lippo linnustaja löytää kuitenkin neitojen rannalla odottavat siivet ja ottaa niistä kauneimmat itselleen. Lippo lupaa siivet neidolle takaisin, jos saa neidolta vastalahjaksi suudelman.

Lukekaa, miten Lippo linnustajalle käy ja vastatkaa sitten seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä yhteistä merenkylpijä-neidoilla on Kalevalan luonnottarien kanssa?
- Onko Kalevalan luonnottarilla ja merenkylpijä-neidolla jotain eroa?
- Mitä neidot symbolisoivat?

Merenkylpijä-neidot

*Mikä on hanhien havina
Vienan virran kainalossa?
ne on kolme Hiiden neittä,
riisuit sulkansa kivelle,
menit merta kylpemähän;
illan ruskossa tulevat,*

aamun koitossa katoovat.
Tuo oli Lippo linnustaja
kiven kirjavan takana,
katsoi siivet kaunehimmat.
Pilvet päivä jo punasi.
Nousivat merestä neiet,
löyty kaksi lentimensä;
kolmas etsi, ei tavannut.
Impi itkuhun hyrähti.
Lausui Lippo, liukas sulho:
»Saanel sulkasi takaisin,
anatanet minulle suuta.»
Virkahti vilun-ihana:
»Silloin sulle suuta annan,
koska silmäs sammunevi.»
Ilkkui veitikka verevä:
»Silloin silmä sammukohon,
kun sa kutsut kullaksesi.»
Päivä vuoret jo punasi.
»Silloin kutsun kullakseni,
koska mieles muuttunevi.»
»Silloin mieli muuttukohon,
kun likistät linnuksesi.»
»Silloin linnuksi likistän,
koska hyytyvi hymysi.»
»Silloin hyytyköön hymyni,
kun me kättä käpäpäähän.»
Päivä hongat jo punasi,
tuli tuska impyelle:
»Suo mulle sulkani takaisin,
tahi taattoni toruvi!»
»Milloin oot minun omani?»
»Koska päivä koittanevi.»
Päivä päätänsä kohotti.
sai pukunsa peilikylki,
antoi suuta sulhoselle
linnunluisella nokalla,
veen suulla verettömällä:
hymy hyytyi, silmä sammui,
pois kulki kultainen elämä,
muuttui mieli miehen nuoren.
Neito lentohon lehahti, noustessa kesäisen päivän.
- Leino, Eino 1903 *Helkavirsiä*. Helsinki: Otava.

TAIDETEOS**Akseli Gallen-Kallela: Aino-taru, triptyyksi**

1891, öljymaalauk, 200 x 413 cm,

Ateneumin taidemuseo

kuva: Kuvataiteen keskusarkisto / Hannu Aaltonen

TEHTÄVÄ (KU)Aino-taru – valokuvatriptyyksi

Aino-taru oli Gallen-Kallelan ensimmäinen maalaus Kalevalan tarinoista. Hän halusi mahduttaa kolmen kuvan kokonaisuuteen, triptyykkiin koko Ainin surullisen tarinan, jossa Joukahainen lupaa siskonsa Väinämöiselle puoliseksi.

Triptyykin vasen osa kertoo Ainin ja Väinämöisen kohtaamisesta metsässä. Oikeassa osassa onneton Aino istuu rannalla ja katsoo vedessä leikkiviä Vellamon neitoja. Hän on tehnyt ratkaisunsa ja valitsee kuoleman mieluummin kuin suostuu kosintaan. Keskimmäinen osa esittää kohtaamisen, jossa Väinämöinen saa onkeensa oudon kalan, jota ei tunnista Ainoksi kuin vasta liian myöhään. Aino-kala lipeää tietäjän käsistä ikiajoiksi. Karjalaisvaikutteisia kehyksiä myöten taiteilija halusi tehdä kokonaisuudesta suomalaisen luonnon, suomalaisen muinaistaruston ja kansankulttuurin kuvan.

Sana triptyyksi tulee kreikan kielen sanasta triptykhon, joka tarkoittaa kolminkertaista. Triptyyksi on kolmiosainen teos, joka alun perin on ollut aiheeltaan uskonnollinen. Tyypillisessä triptyykissä keskiosa on isompi ja reunaosat vain noin puolet keskiosan leveydestä. Nykyään triptyyksi-sanaa käytetään monilla taiteenaloilla merkitsemään kolmiosaista teosta. Triptyyksi antaa mahdollisuuden monipuolisempiin tarinallisiin ratkaisuihin kuin yksittäinen kuva.

- ▶ Tarkastele erilaisia tulkintoja Gallen-Kallelan Aino-tarusta tämän sivuston Aino-kuvista:
 - Me Naiset -lehden mainos (1995)
 - Mauri Kunnaksen aukeama Koirien Kalevala –kirjassa (1992)
 - Sirpa Alalääkkölän Aino-triptyyksi (1988) [Ateneumin taidemuseon](#) verkkosivuilla.

▶ Tee valokuvaten oma tulkinta Aino-tarusta. Mieti, mihin haluat keskittyä Ainin tarinassa. Tarinaa ei tarvitse toistaa sellaisenaan. Mieti, millaisia voisivat olla tämän päivän Aino ja Väinämöinen sekä miten kuvaisit taustalla olevaa suomalaista ympäristöä nykyaikaisena – mitä vaihtoehtoja löytyy Gallen-Kallelan koivumaisemalle? Muista, että triptyyksi kertoo tarinan. Kiinnitä huomiota kuvien välisiin suhteisiin kuten kuvakokoon. Gallen-Kallela käyttää Aino-tarussa kokokuvaa. Kokeile, miten kertomus muuttuu, jos käytät omassa triptyykissä myös puolikuvia tai lähikuvia.

Kuvakoon vaikutuksista voit lukea lisää Ylen [Mediakompassista](#).

Tehtävän voi toteuttaa myös Photoshop-ohjelmalla.

[Linkit: Alalääkkölän Aino-triptyyksi, <http://www.fng.fi/fng/pic/huge/art/collecti/80/N0280900.jpg>, Ylen Mediakompassi, <http://mediakompassi.yle.fi/4-6-luokkalaiset/kuvakoulu/kuvan-lumo/kuvakoot>]

TAIDETEOS**Albert Edelfelt: Aino**

ajoittamaton, vesiväri, 43,5 x 29 cm,

Ateneumin taidemuseo

Kuva: Kuvataiteen keskusarkisto / Janne Mäkinen

TEHTÄVÄ (KU)Pieni vedenneito - piirustus pastelliliiduilla värilliselle paperille*Aamulla ani varhain**katsoi tuonne niemen päähän:**kolme oli neittä niemen päässä..**ne on merta kylpemässä!**Aino neiti neljänneksi,**vitsan varpa viienneksi!*

(Kalevala, 4. runo, rivit 303-308)

Aino on Edelfeltin piirustuksessa hyvin nuori. Aino muistuttaa piirustuksessa Kööpenhaminassa sijaitsevaa Edvard Eriksenin *Pieni merenneito*-patsasta (1913). Pienen merenneito on H.C Andersenin tarina merenneidoista, jotka ei eivät osaa itkeä ja näin kärsivät paljon enemmän kuin me ihmiset.

► Miltä Aino kuvassa näyttää?

► Tee piirustus pastelliliiduilla värilliselle paperille nuoresta ihmisestä veden äärellä. Mallia voit katsoa luokkatoveristasi. Tutki valo- ja varjokohtia niin ihmisessä kuin veden pinnassa, käytä valkoista ja muita vaaleita sävyjä valokohtiin, tummia varjojen luomiseen. Katso, miten Akseli Gallen-Kallela on maalannut valon ja varjon leikkiä *Aallottaret*-teoksessaan.

TAIDETEOS**Johannes Takanen: *Merelle katsova Aino, luonnos***

1874, terrakotta, korkeus 28 cm

Ateneumin taidemuseo

kuva: Kuvataiteen keskusarkisto / Antti Kuivalainen

TAIDETEOS**Johannes Takanen: *Aino, merelle katsova***

1876 (hakattu marmoriin 1886), korkeus 108 cm,

Ateneumin taidemuseo

kuva: Kuvataiteen keskusarkisto / Antti Kuivalainen

TEHTÄVÄ (KU)Kalevala-croquis

► Piirtäkää nopeita luonnoksia elävästä mallista. Jokainen voi vuorollaan olla malli. Valitkaa asennot Kalevala-aiheisista veistoksista tai maalauksista. Kiinnittäkää huomiota mallin asentoon ja hahmoon. Aloittakaa pidemmällä asennolla ja lyhentäkää aika muutamaan minuuttiin viimeisissä asennoissa.

Huomioitavaa:

Johannes Takasen merelle katsovat ainot ovat hyvä esimerkki klassisesta kontraposto-asennosta, jossa vartalo kiertyy eri suuntiin ja paino on toisella jalalla.

Työvälinettä ja paperin kokoa voi vaihdella työskentelyn aikana.

Joissain asennoissa voi myös kokeilla piirtämistä ”väärällä kädellä”, voi piirtää katsomatta paperiin tai piirtää asennon yhdellä viivalla nostamatta kynää paperista.

TEHTÄVÄ (KU)Kalevala-veistos – savicroquis

► Ihmisen tutkimista voi piirtämisen jälkeen jatkaa muovailemalla savesta Kalevala-hahmoja. Savicroquis on myös hyvä tapa aloittaa tehtävä. Jos asentojen lähtökohtana ovat Kalevala-aiheiset veistokset ja maalaukset, voi hahmon asennon siirtää nykyaikaan esimerkiksi vaatetuksella.